

Turen går til eksotiske lande, men bør vi tænke over, hvordan det går?

Turisme: Måske skal vi som turister presse mere på for en bæredygtig indstilling til turisme i de lande, vi besøger. På den måde kan de fattigere landes befolkning få del i fordelene ved at modtage turister, deres kultur respekteres, og der tages hensyn til miljøet.

NEIL WEBSTER

seniorforsker,
Naturressourcer og
udvikling, DIIS

I løbet af de seneste årtier er mange flere turister begyndt at tage på eksotiske ferier til klodens fattigere lande. Til Maldiverne, Bhutan, Cambodia, Etiopien, på trekking i de høje Andesbjerge, og sådan fortsætter listen. Men ofte forbliver vi isoleret fra de mennesker, hvis lande vi besøger, og vi tænker sjældent over, hvordan vi måske ændrer deres liv både til det bedre og det værre.

Turisme er vitalt for mange fattige landes økonomi, og uden den ville flere regeringer have problemer med at betale for skoler, sundhedsklinikker, veje, vedligeholdelsen af kulturelle seværdigheder og meget mere. Men måske skal vi som turister presse mere på for en mere bæredygtig indstilling til turisme i de lande, vi besøger.

The United Nations World Tourism Organisation (UNWTO) definerer bæredygtig turisme som turisme, der fuldt ud tager hensyn til et lands økonomiske, sociale og miljømæssige forhold. Det betyder, at de fattigere landes befolkning får del i fordelene ved at have turister på besøg; at deres kultur respekteres, og at der tages hensyn til de miljømæssige konsekvenser.

Hvordan gør turisten så det? Ved at vælge en velrenommeret rejsearrangør, som sikrer, at påene andele af turistindtægterne tilfalder samfundet; at lokale arbejdere ansættes til at betjene turisterne på ordentlige løn- og arbejdsvilkår; at lokale bønder leverer ingredienserne til turistens måltider; at det lokale miljø ikke lider overlast ved besøget. Turisten bør selv på forhånd have gjort sig tanker om, hvordan man henvender sig til de lokale og opfører sig på de kulturelle seværdigheder, og ikke mindst hvordan man bruger sit kamera.

Kulturel oplevelsesrejse i Etiopien

Kulturel oplevelse er overskriften på arrangerede rejser til Lower Omo-dalen i det sydvestlige Etiopien. Disse rejser står i modsætning til de mere historiske og sceniske rejser mod nord eller de geologiske vulkanoplevelser ved Danakil Depression i området tæt på Djibouti.

Otte oprindelige folkeslag, som i alt udgør omkring 200.000 perso-

ner, bor i Lower Omo-dalen – tæt på Kenya og Sydsudan, hvor de hovedsageligt ernærer sig som nomader med kvæg og geder. Her er kun sporadisk adgang til offentlige serviceydelser som sundhedsklinikker eller skoler. Dalen udgør et fladt savannelandskab, som passer fortrinligt til storvildtsafarier som i Kenya eller Tanzania, men faktum er, at her lever ikke store savannedyr. Intensiv jagt i denne del af Etiopien har reduceret bestanden af vilde dyr, og resten er flygtet over grænsen til Kenya. Jagtbegrebet er ikke entydigt i denne del af verden. Om det er jagt eller kvægbeskyttelse, er svært at vurdere. Antallet af Kalashnikovs og lignende våben båret af de oprindelige folkeslags mandlige medlemmer understøtter begge opfattelser, og våbnene bliver også brugt i de sporadiske konflikter, som opstår over kvægejerskab og græsningsrettigheder.

Turisme som en levevej

I slutningen af 1960'erne og midten af 1970'erne skabte den etiopiske regering Omo National Park og derefter Mago National Park. De to parker lagde fundamentet for en langsom, men voksende strøm af turister til området, hvor fokus var de oprindelige folkeslag og deres farverige kultur, som blev et produkt, man kan sælge til turister.

Mursi-folket dekorerer deres kroppe med et hvidt skeletmønster og deres ansigter som rigt udsmykkede masker. De gifte mursi-kvinder skærer deres underlæbe løs fra ansigtet og placerer derefter en dekorativ rund lertallerken i den løse læbeløkke, som de har lavet. Hama-mænd skal, som forberedelse til voksenlivet, springe over ryggen på et større antal tyre, mens kvinder i mandens familie piskes, så skindet sprækker på deres rygge, hvilket er symbol på styrke og solidaritet med deres mandlige modstykke. Daasanach-folk har opgivet nomadelivet og bor nu tæt på Omorati-floden, hvor de kombinerer indtægter fra turisme med primitivt landbrug bestående af husdyr og plantedyrkning, hvilket den etiopiske regering er i gang med at presse flere af de oprindelige folkeslag til at gøre.

Turisterne besøger de oprindelige folkeslag udstyret med avancerede kameraer; de er den nye lokale "stamme". De skubber og maser for at få det bedste billede. »Fem birr«, hvilket svarer til tre kr., bliver det påkrævende vis gentaget for hvert billede, der bliver

taget. Mændene udgør størstedelen af de turister, som ankommer i de overdimensionerede landcruisers med firhjulstræk og aircondition. Kvinderne er typisk fokus for kameraer og figurerer mest i de beretninger om en rejse til "en helt anden verden", disse frygtløse turister skriver om i blogs og fortællinger på internettet, når de er hjemme igen.

Ingen regering for folk(et)

Hvor er den etiopiske regering? Kun svagt til stede i forbindelse med opkrævning af entré til parken samt i påbuddet om, at turisterne i nationalparkerne ledsages af guider og armerede vagter. Personalet tilknyttet nationalparkerne er oftest udenforstående, og gebyrer og drikkepenge kommer ikke lokalsamfundene til gode. Der opbygges ikke økonomiske reserver til at udvikle de områder, som folkeslagene bor i, eller sikre dem i tilfælde af produktionskriser. I stedet tvinges de lokale høvdinge i disse tilfælde til at bede regeringen om nogle sække korn for at stille den værste sult – men meget mere får de heller ikke.

Regeringen bygger i øjeblikket et sukkerraffinaderi i Omo-dalen og forbereder området til dyrkning af sukker og andre kommercielle afgrøder. I grænseområdet til Kenya er der fundet gas og olie.

Gibe III-dammen vil levere vand og elektricitet som en del af denne udvikling, og store tilkørselsveje er under konstruktion.

Regeringen retfærdiggør udviklingen med de mange arbejdspladser, der vil komme. Men denne proces truer de oprindelige folkeslags nomadiske tilværelse, idet store områder af fællesjede arealer vil forsvinde, mens konflikter over de resterende arealer vil stige. Samtidig bliver folkeslagene endnu mere afhængige af en turistindustri promoveret af international markedsføring med henblik på at bringe dollars ind.

En bæredygtig turisme er mulig

Udvikling og forandring skal og bør komme til disse mennesker. Lower Omo-dalen må ikke blive til et kulturmuseum. Uddannelse, sundhed og andre forandringer, der forbedrer folkeslagenes levevilkår, behøver ikke at ødelægge deres særlige kultur; kultur ændres hele tiden, og erfaring fra andre steder har vist, at folkeslags kultur og skikke kan bevares på måder, som alle kan få gavn af. Det kræver, at regeringen er villig til at ændre sin politik, ikke mindst mht. fordelingen af gevinsterne fra turisme og kommercielle ressourcer. Det kræver også, at vi som turister tænker os om, når turen går til de eksotiske lande.

I Etiopien skal Hama-mænd som forberedelse til voksenlivet springe over ryggen på et større antal tyre – her i Omo National Park. Foto: DIIS

I samarbejde med

The Washington Post

Bloomberg

Dansk Institut For Internationale Studier

CENTER FOR MILITÆRE STUDIER
KØBENHAVNS UNIVERSITET